

Οι τελευταίες μέρες του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου.

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

“Όταν ένόμισεν ό Μωάμεθ πώς τὸ ήθικὸ τῶν πολιορκημένων εἶχε πιά κλονισθῆ ἀπὸ τὸν ἀδιάκοπο βομβαρδισμό πολλῶν ήμερῶν, ἔστειλε πάλι γιὰ τελευταία φορὰ τὶς προτάσεις του στὸν Κωνσταντῖνο. Τοῦ ἐξή- τοῦσε δηλαδὴ νὰ παραδώσῃ τὴν Πόλι. «Τί λέγεις; Φεύγεις ἀπὸ τὴν Πόλι νὰ πᾶς ὅπου θέλεις, μὲ τοὺς ἄρχοντές σου καὶ μὲ τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ ν’ ἀφήσῃς τὸ λαό, χωρὶς νὰ πάθῃ καμμία βλάβη οὔτε ἀπὸ ἐμᾶς οὔτε ἀπὸ σένα; Ἡ ἐπιμένεις στὴν ἀντίστασι, πού θὰ ἔχῃ ἀποτέλεσμα καὶ τὸ δικό σου θάνατο καὶ τὸ θάνατο τῶν ἀρχόντων σου καὶ τὴν καταστροφὴ τῶν ὑπαρχόντων σου καὶ τὴν αἰχμαλωσία καὶ διασπορὰ τῶν κατοίκων;».

Ὁ Κωνσταντῖνος, ἂν καὶ ἔβλεπε πὼς πολὺ δύσκολα θὰ ήμποροῦσε ν’ ἀποκρούσῃ ὡς τὸ τέλος τὸ χείμαρρο τῶν στρατιωτῶν τοῦ σουλτάνου, δὲν ἐδίιστασε νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησι, πού ἐταίριαζε καὶ στὸ δικό του ἀξίωμα καὶ στὴ λαμπρὴ ιστορία τῆς αὐτοκρατορίας του. Κι ή σύγκλητος τῶν ἀρχόντων του ἐνέκρινε τὴν ἀπάντησί του.

«Ἄν θέλῃς νὰ συζήσῃς μαζί μας εἰρηνικά, ὅπως ἔζησαν οἱπατέρες σου, ἂς εἶναι δοξασμένο τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι ἐθεωροῦσαν κι ἐτιμοῦσαν τοὺς γονεῖς μου σὰν πατέρες κι αὐτὴ τὴν πόλι σὰν πατρίδα τους. Σὲ δύσκολες περιστάσεις σ’ αὐτὴν ἐδῶ τὴν πόλι εὔρισκαν καταφύ- γιο. Κράτησε ὅσα φρούρια κι ὅση χώρα ἄρπαξες ἀπὸ ἐμᾶς ἄδικα, ὄρισε καὶ τὸ φόρο, πού θὰ σοῦ πληρώνωμε κάθε χρόνο, νὰ εἶναι ἀνάλογος μὲ τὰ εἰσοδήματά μας καὶ φύγε εἰρηνικά. Γιατὶ ποῦ ξέρεις ἂν, θαρρῶντας πὼς θὰ κερδίσῃς, δὲν βγῆς ζημιωμένος; Τὴν παράδοσι, ὁμως τῆς πόλεως οὔτε ἐγὼ τὴ δέχομαι οὔτε κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τοὺς κατοίκους της, γιατί ὅλοι μαζί μὲ μία ἀπόφασι, πού τὴν ἐπῆρε ὁ καθένας μας μόνος του, θὰ πέσωμε πολεμῶντας, χωρὶς νὰ λογαριάσωμε τὴ ζωὴ μας».

Ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ οἱ δύο ἀντίπαλοι ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν ἀπο- φασιστικὴ σύγκρουσι. Ὁ Μωάμεθ διατάσσει τριήμερο ἀδιάκοπο κανονιο-

βολισμό τῶν τειχῶν, γιὰ ν' ἀνοιθοῦν πολλὰ ρήγματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ ἤμποροῦσαν νὰ περάσουν οἱ στρατιῶταί του. Σ' ἐκεῖνον, πού πρῶτος θ' ἀνέβαινε στὰ τεῖχη, ὑπόσχεται τὴν καλύτερη ἐπαρχία τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Σὲ ὅλο τὸ στρατό του ἐπιτρέπει τριήμερη λεηλασία. Οἱ δερβίσηδες τριγυρίζουν στὸ στρατόπεδο κι ὑπόσχονται ἀκόμη μεγαλύτερες ἀμοιβές τοῦ προφήτου γιὰ ὅσους θὰ σκοτωθοῦν πολεμῶντας.

Μέσα στὴν πόλι, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, οἱ στρατιῶται μὲ τὴν προσωπική ἐπίβλεψη τοῦ Κωνσταντίνου ξενυκτοῦν, γιὰ νὰ διορθώσουν τὶς καταστροφές τῶν τειχῶν, πού ἔκαναν τὴν ἡμέρα τὰ κανόνια. Κι ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς μὲ τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μοναχοὺς μπροστὰ ἔκαναν λιτανεῖα γύρω στὸν ἐσωτερικὸ περίβολο τῶν τειχῶν ἔχοντας μαζί τοὺς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγητρίας. Οἱ ἱκεσίες χιλιάδων λαοῦ : «Κύριε, ἐλέησον! Κύριε, ἐλέησον! ὑψώνονται πρὸς τὴν Ὑπέρμαχο, πού τόσες φορές εἶχε σώσει τὴν Πόλι.

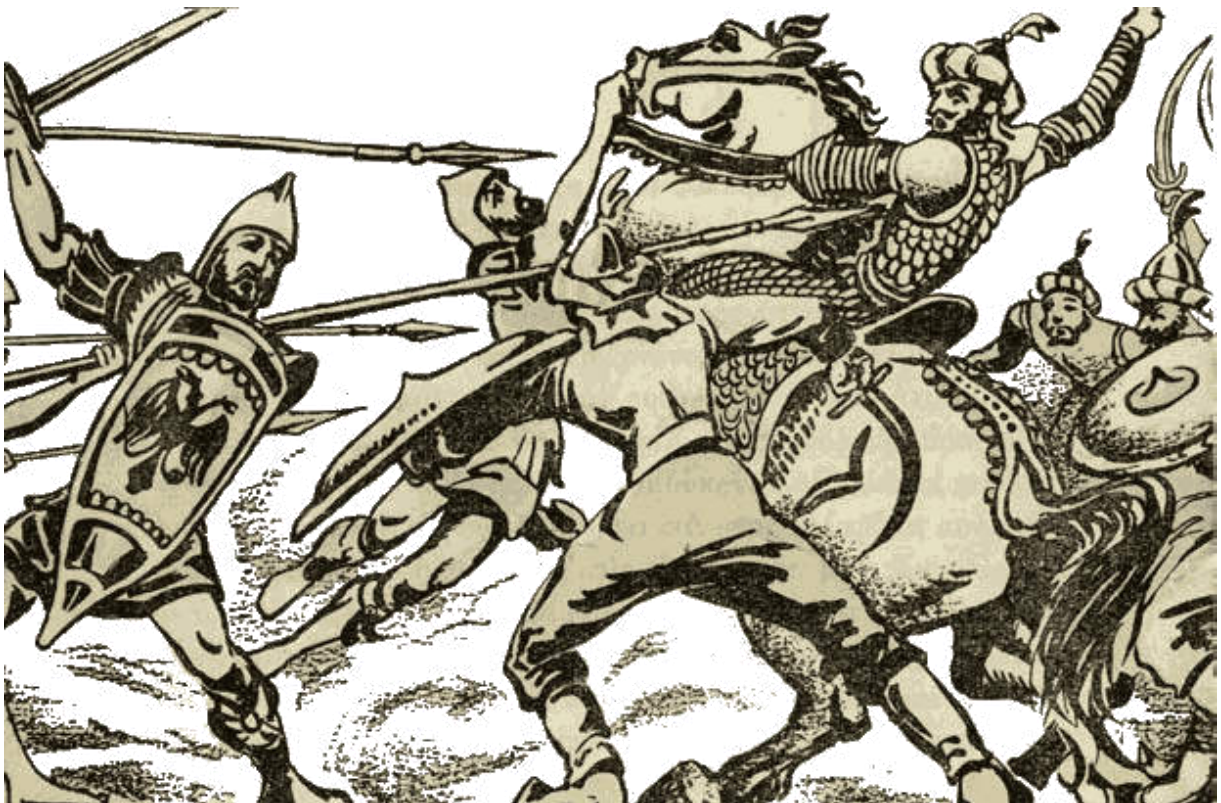

Τὸ ἀπόγευμα τῆς τρίτης ἡμέρας τοῦ ἀδιακόπου κανονιοβολισμοῦ ὅλα τὰ σημάδια ἔδειχναν πιά πὼς τὴν ἄλλη ἡμέρα, στὶς 29 Μαΐου θὰ ἐγένετο ἡ ἐπίθεσις. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπεθεώρησε, πρῶτα τὰ τεῖχη κι ἔδωσε τὶς τελευταῖες ὁδηγίες γιὰ τὴν πρόχειρη ἐπισκευὴ τῶν ρηγμάτων. Καὶ κατόπιν ἐπῆγε νὰ ἐκτελέσῃ τὰ τελευταῖα καθήκοντα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ χριστιανοῦ.

Ἄφοῦ συνεκέντρωσε ὅλους τοὺς στρατιωτικούς καὶ πολιτικούς ἀρχηγούς, τοὺς ἀνέπτυξε τὴ μεγάλη σημασία τοῦ ἀγῶνος, στὸν ὁποῖον ἔπρεπε ἢ νὰ νικήσουν ἢ νὰ πέσουν ἡρωϊκά. Ἄλλ' ἀξίζει ν' ἀκούσωμε τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ θρυλικοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως μᾶς τὰ διέσωσεν ὁ ὑπουργός του καὶ ἱστοριογράφος Γεώργιος Φραντζῆς.

«Σεῖς, εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ ἐκλαμπρότατοι δήμαρχοι καὶ στρατηγοὶ καὶ γενναιότατοι συστρατιῶται κι ὅλος ὁ πιστὸς καὶ τίμιος λαός, γνωρίζετε καλὰ ὅτι ἔφθασεν ἡ ὥρα, ποὺ ὁ ἐχθρὸς τῆς πίστεώς μας θέλει νὰ μᾶς ἐπιτεθῆ με ὅλη τὴν πολεμικὴ του τέχνη καὶ με ὅλα τὰ ὄπλα του. Μὲ ὅλη τὴ στρατιωτικὴ του δύναμι θὰ μᾶς ἐξαπολύσῃ ἐπίθεσι καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰ καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα, γιὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ μᾶς κεντήσῃ με τὸ δηλητήριό του σὰν φίδι φαρμακερὸ καὶ νὰ μᾶς καταπιῆ σὰν λεοντάρι ἀνήμερο. »

Γι' αὐτὸ σᾶς λέγω καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μείνετε ἀκλόνητοι με ἀνδρεία καὶ με ἄφοβη ψυχὴ, ὅπως ἐκάματε πάντοτε ὡς τώρα κτυπῶντας τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεώς μας. Στὰ δικά σας χέρια παραδίδω αὐτὴ τὴν πιὸ λαμπρὴ καὶ τὴν πιὸ περίφημη πόλι, ποὺ εἶναι πατρίδα σας καὶ βασιλίσα ἀνάμεσα στὶς ἄλλες πόλεις. »

Γνωρίζετε καλὰ, ἀδέλφια, πὼς ὅλοι μαζί ὀφείλομε γιὰ τέσσαρα ἀγαθὰ νὰ προτιμήσωμε νὰ σκοτωθοῦμε παρὰ νὰ ζοῦμε : Πρῶτο γιὰ τὴν πίστι καὶ τὴν εὐσέβειά μας, δεύτερο γιὰ τὴν πατρίδα μας, τρίτο γιὰ τὸ βασιλιᾶ

καὶ τέταρτο γιὰ τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους μας. Λοιπὸν, ἀδέλφια, ἂν ὀφείλωμε νὰ πολεμοῦμε ὡς τὸ θάνατο γιὰ τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ τέσσαρα αὐτὰ ἀγαθὰ, πολὺ περισσότερο, πρέπει νὰ πολεμήσωμε γιὰ ὅλα μαζί, ἀφοῦ τὸ βλέπετε ὀλοφάνερα ὡς κινδυνεύομε νὰ τὰ χάσωμε καὶ τὰ τέσσαρα ἀγαθὰ μας.

Ἄν ὁ Θεὸς δώσῃ τὴ νίκη στοὺς ἀσεβεῖς γιὰ τὰ δικά μας ἀμαρτήματα, κινδυνεύομε, νὰ χάσωμε τὴν πίστι μας τὴν ἁγία, ποὺ μᾶς ἐδώρισε ὁ Χριστὸς μὲ τὸ αἷμά του. Καὶ ἂν κερδίσῃ κανεὶς ὅλο τὸν κόσμον καὶ χάσῃ τὴν ψυχὴ του, ποῖο θὰ εἶναι τὸ ὄφελός του; Δεύτερο θὰ χάσωμε τὴν περὶ φημη πατρίδα μας καὶ τὴν ἐλευθερία μας. Τρίτο θὰ χάσωμε τὴ βασιλεία μας, ποὺ μία φορὰ ἦταν λαμπρὴ, ἀλλὰ τώρα θὰ ταπεινωθῇ καὶ θὰ περιπαυχθῇ καὶ θὰ ἐκμηδενισθῇ ἀπὸ τὸν τύραννον καὶ τὸν ἀσεβῆ. Τέταρτο θὰ χάσωμε τὰ πολυαγαπημένα μας πρόσωπα, τὰ παιδιὰ μας, τὶς γυναῖκές μας.

Μόλις ἐτελείωσε τὴν ομιλία του ὁ Κωνσταντῖνος, ἐξεκίνησε γιὰ τὴν Ἁγία Σοφία, ὅπου προσευχήθηκε γιὰ τελευταία φορὰ καὶ « μετέλαβε τῶν ἀχράντων καὶ θείων μυστηρίων ». Ἐξαγνισμένος πιά ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες κακίαι ἐπῆγε γιὰ τελευταία φορὰ στὰ ἀνάκτορα, ὅπου ἐκάλεσε ὅλους τοὺς αὐλικούς, ἀπὸ τοὺς ἀνωτάτους τιτλοῦχους ὡς τοὺς ὑπηρέτες, καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἐζήτησε ἀπὸ ὅλους συγχώρεσι. Ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, βλέποντας πὼς ἴσως δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα σωτηρίας, ἐτοιμάζεται νὰ πεθάνῃ ὅπως ταιριάζει σ' ἓνα ἀληθινὸ Ἕλληνα καὶ ἓνα ἀληθινὸ χριστιανό.

Ἀπὸ τὸ παλάτι φεύγει νύκτα, ὄχι γιὰ ν' ἀναπαυθῇ, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ πάλι τὶς φρουρές. Δὲν ἐπρόκειτο πιά νὰ ξανακοιμηθῇ παρὰ μόνον τὸν αἰώνιον ὕπνον τοῦ « μαρμαρωμένου βασιλιᾶ » ἀφοῦ θὰ ἐπολεμοῦσε καὶ θὰ ἔπεφτε στὴν Πύλη τοῦ Ρωμανοῦ γενναίότατος ἀνάμεσα στοὺς γενναίους του.

Ἡ ἐθνικὴ μας ἱστορία ἔχει πολλοὺς ἥρωες μέσα σὲ τόσοι καὶ τόσοι ἀγῶνες τριῶν χιλιάδων χρόνων. Λίγοι ὅμως ἔζησαν καὶ ζοῦν ἀκόμη μέσα στὴν ψυχὴ καὶ τοῦ ἀγράμματος Ἑλληνοῦ, τόσοι ὡραῖοι καὶ τόσοι πολυτραγουδημένοι ὅσο τρεῖς: **Ὁ Λεωνίδας, ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος καὶ ὁ Ἀθανάσιος Διάκος.**

Κι οἱ τρεῖς τοὺς δὲν ἐνίκησαν τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ κι οἱ τρεῖς τοὺς δὲν ἐδίστασαν οὔτε μία στιγμὴ νὰ θυσιασθοῦν. Οἱ μυριάδες τῶν ἐχθρῶν ἐπάτησαν τὸ ἱερὸ χῶμα, ποὺ ὑπερασπίζοντο κι ὁ Λεωνίδας στὶς Θερμοπύλες κι ὁ Κωνσταντῖνος στὴν Πύλη τοῦ Ρωμανοῦ κι ὁ Διάκος στὴν Ἀλαμάννα, ἀλλὰ τὸ ἐπάτησαν ποτισμένο ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν νεκρῶν πιά ὑπερασπιστῶν

του. Καὶ τὸ αἱματοποτισμένο ἐκεῖνο χῶμα ἐγέννησε τοὺς ἐθνικούς μας θρύλους, μὲ τοὺς ὁποίους ἐμορφώθηκαν καὶ μορφώνονται οἱ Ἑλληνικὲς γενεές.

Καὶ στοὺς νεωτέρους ἐθνικούς μας ἀγῶνες πόσοι καὶ ὅσοι Ἕλληνες, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, ἐπολέμησαν ἔχοντας ὀλοζώντανο μπροστὰ στὰ μάτια τους τὸ ὄραμα τοῦ Λεωνίδα, τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου καὶ τοῦ Ἀθανασίου Διάκου! Κι ὅταν ἡ συντριπτικὴ ὑπεροχὴ τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἀφήρεσε τὴ νίκη, ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ αὐτοθυσία τους ἐκέρδισαν τὸ φωτοστέφανο τοῦ ἐθνικοῦ μάρτυρος. Ἄς θυμηθοῦμε τοὺς λίγους ὑπερασπιστὰς τῶν ὄχυρῶν τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης στὰ 1941...

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός
Από το Αναγνωστικό Ε' Δημοτικού 1957

Πηγή : <http://www.kapodistriasis.info/alosi-tis-polis>